

Brobyggere

Taler

Francis Sejersted

Dato

10 mai 2010

Sted

Oslo

Omstendigheter

Tale ved overrekkelsen av Fritt Ords Pris for 2010 til Bushra Ishaq og Abid Q. Raja

- 1 Det er en glede for meg å ønske dere alle velkommen til denne overrekkelse av Fritt Ords pris for 2010 til Bushra Ishaq og Abid Q Raja. Særlig ønsker jeg prisvinnerne hjertelig velkommen.
- 5 Norge er idag et flerkulturelt samfunn. Integrasjon eller inkludering i samfunnet av de forskjellige kulturer er høyt på den politiske dagsorden. Vi må imidlertid ikke tro at integrasjon som politisk mål er noe nytt. Alle samfunn vil ha grupper eller minoriteter som er mer eller mindre integrert. I vår moderne historie, det vil si i nasjonsbyggingens historie fra 1700-tallet og frem til idag, har
- 10 integrasjon av de forskjellige grupper i en enhetlig nasjon vært et høyt prioritert politisk mål. Går vi drøyt 100 år tilbake var for eksempel arbeiderklassen langt på vei en nasjon i nasjonen, men den ble integrert. Selv om noen nok vil hevde at klassesamfunnet ikke er aldeles forvunnet, er Norge idag et av de økonomisk mest egalitære land i verden, noe vi med rette kan være stolte av. Det spørs
- 15 imidlertid om ikke denne likhetsideologien på noen områder - kanskje særlig det kulturelle område - hadde gått i retning av det den store demokratiteoretiker Tocqueville advarte mot, nemlig en pasjon for likhet som oppfatter all egenart som diskriminerende, enhver forskjell som inegalitær. Denne arven eller denne pasjon for likhet som utvilsomt var der, og som kulturelle minoriteter lenger
- 20 tilbake har fått føle var der, har vi nå tatt et oppgjør med. For eksempel vil stadig flere idag mene at kulturell egenart må respekteres. Ikke desto mindre - men kanskje nettopp derfor - er integrasjon blitt en viktigere og vanskeligere politisk oppgave enn noen gang. Spørsmålet kan kanskje kokes ned til dette: Hva vil det si å være norsk idag?

25

Begge våre prisvinnere er utpregede integrasjonspolitikere eller brobyggere. De er norske, født og oppvokst i Norge. De er begge muslimer. De er også aktive i

30 forskjellige institusjonelle sammenhenger i samfunnet, og de har begge opptrådt på offentlige arenaer. De har brukt det frie ord i offentligheten og fått føle ubehaget ved det. Begge er blitt truet på livet. Prisvinnerne er for øvrig svært forskjellige personer.

35 Abid Raja er født i Norge i 1975 av foreldre som var blant de første som kom til Norge fra Pakistan. Han er utdannet jurist og har etablert den minoritetspolitiske tenketanken Minotenk. Han er politisk aktiv i Venstre og er vararepresentant til Stortinget. Han har vært medlem av det kriminalitetsforebyggende råd og talsmann for World Islamic Mission.

40 Raja har, som han selv skriver i boken Talsmann, som han ga ut i 2008, vokst opp med begge bein i to kulturer - den norsknorske og den pakistansk-norske. Altså - ikke ett ben i hver kultur - men begge beina i begge kulturer! Dette er karakteristisk for hans brobyggerposisjon. Kanskje vi kan tolke det slik at siden begge kulturer er norske, er avstanden ikke større enn at det går an å ha begge beina i begge kulturer. Helt uproblematisk er det naturligvis ikke. Men som han skriver videre, " jeg trives med å være et uromoment i begge leirer". Det har han klart å være, og han har naturligvis fått erfare at det har ikke vært uten omkostninger.

50 Innvandring og integrering er følsomme temaer, hvilket har ført til at spørsmålene har vært preget av "berøringsangst". Folk kvier seg for å gå inn i disse debattene nettopp på grunn av omkostningene. Det skal så lite til før man blir utdefinert som rasist, moralist eller som sviker i sitt eget miljø. Da kan det være bedre å ligge lavt og ikke røre ved de vanskelige temaer. "En av de største utfordringer vi sliter med i innvandremiljøene i Norge," skriver Raja, "er å lære oss å snakke åpent om vanskelige temaer. Vi har mange flere tabubelagte områder enn storsamfunnet som omgir oss."

60 Det er nettopp dette - å ta opp temaer som er vanskelige å ta opp og som derfor ikke har kommet frem i debattene - som er utgangspunktet for de skjellsettende dialogmøter Raja arrangerte på Litteraturhuset. En annen tanke med disse møter har vært å skape arenaer der minoritetsungdommer direkte kan møte sentrale politikere, journalister og beslutningstagere.

65 Temaene han har tatt opp har gjeldt nettopp de mest ømfintlige spørsmål: likestilling av minoritetskvinner, forbudt kjærlighet, imamenes samfunnsansvar,

kvinneundertrykking, hatefullhet mellom minoritetsgrupper, ytringsfrihet og voldelige demonstrasjoner. Hvor utfordrende det har vært å ta opp slike temaer på denne måten, ble ikke minst demonstrert i forbindelse med den forbudte kjærlighet. Et par dager før møtet kunne Aftenposten slå opp at dialogmøtet måtte avlyses: "Ingen tør snakke om forbudt kjærlighet hos Abid Raja". Dagen etter kunne det imidlertid meddeles at etter oppslaget meldte folk seg på allikevel. Det ble en av de mange sterke møter med full sal og høy temperatur.

Raja opplevde også at endel av de muslimske ungdommer han fikk med seg på dialogmøtene, var blitt forsøkt rekruttert til radikale muslimske miljøer. Det demonstrerer hvor viktig det er å gjøre det Raja gjør, nemlig å skape arenaer der man aktivt kan få trukket unge muslimer og andre unge inn i dialogen. Dette demonstrerer igjen det åpne samfunns nødvendighet eller ytringsfrihetens grunnleggende regel: Det er ved å lufte ut holdninger og møte motforestillinger at respekt skapes og grunnlaget legges for fredelig sameksistens.

Raja har også et hjertesukk som er verdt å ta med. "Jeg håper," skriver han, "den dagen kommer snart da vi med minoritetstilhørighet ikke bare deltar i debatter om integrering, men også engasjerer oss i mer allmenne spørsmål som natur og miljø, rentepolitikk, sport og så videre." Med sin aktive deltagelse i den alminnelige norske politikk har den debattglade brobygger gjort nettopp dette - gått inn i det norsk-norske.

Bushra Ishaq er en brobygger av annen støpning. Hun er født i Norge i 1985 av foreldre som også var av dem som kom tidlig til Norge. Hun studerer medisin i Oslo. Hun er fredsarbeider i den internasjonale organisasjonen Youth Global Harmony Association og sitter i Kvinnepanelet i Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Siden 2007 har hun vært dialogarbeider i kontaktgruppen for Mellomkirkelig råd og Islams Råd Norge. Hun har tidligere vært leder av Muslimsk studentsamfunn.

Mens Raja er en som liker debattene og offentligheten og som har skapt seg en profil i den norske offentlighet, er Ishaq egentlig en sky og privat person som ikke like mange har lagt merke til og som lider under konfrontasjonene. "Da jeg var helt ny, visste jeg ikke hva det ville si å være i offentligheten. Da de første hatmeldingene kom på nettet, satt jeg og gråt. Slikt kan ta knekken på deg ..." Men det tok altså ikke knekken på henne - og takk for det.

Ishaq deltok på flere av Rajas dialogmøter og fremtrådte som en rolig og reflektert debattant, også gjennom flere avisartikler. Som hun selv sier i forbindelse med annonseringen av at hun skulle få prisen: "Jeg har bare ett mål, og det er å skape innsikt og forståelse for det flerkulturelle Norge. Jeg er ikke den som står i spissen for de provoserende debattene, men foretrekker en lavmælt, myk tone. Å få en slik anerkjennelse for min debattstil og mitt engasjements mål, er fantastisk." Det er tilfredsstillende for prisutdelere når prismottagere tar poenget med tildelingen så klart.

Ishaq er ingen opprørertype. Nå trenger vi opprørere også i det offentlige rom - konfronterende mennesker som innbitt slåss for det de tror på. Fritt Ord har honorert slike. Men så trenger vi også de tolerante som gjør en dyd av ikke å være opprørere, men som i tenksomme former søker feste i det de anser for det beste i egen og andres kultur. Dette er brobyggerne. De får ikke alltid den oppmerksomhet de burde få. Vi håper tildelingen av Fritt Ords pris i år vil kunne bidra til økt oppmerksomhet for slike stemmer.

Ishaq er en dypt troende og praktiserende muslim. Engasjementet får hun fra religionen som, sier hun, pålegger henne å være et godt medmenneske. Samtidig ser hun det som en moralsk plikt å forsvare den muslimske identiteten. Ishaq er en typisk representant for tendensen i retning av at religionen spiller en stadig større rolle i samfunnslivet. Da Jürgen Habermas fikk Holbergprisen i 2005, var nettopp dette det tema han valgte for sin forelesning. Han mente å kunne påpeke at religionen, og da ikke bare islam, men i like stor grad kristendommen, var i ferd med å bli en stadig viktigere beveggrunn for folks samfunnsengasjement. Dette stiller krav til de troende som til de sekulære: Religiøse forestillinger må oversettes til et språk tilgjengelig for alle. Samtidig må sekulære borgere forstå den inspirasjon religionen har i mange folks liv, også, og ikke minst, når det gjelder deres politiske valg. Når man går ut i diskusjoner, og det må man gjøre, så må dette være utgangspunktet. Toleranse innebærer at man tar hverandre på alvor.

Ishaq var en viktig deltager i hijab-diskusjonen. Hun bruker ikke selv hijab, men argumenterte for muslimske kvinners rett til å gå med hijab. Denne mellomposisjonen forvirret noen, men er vel nettopp karakteristisk for brobyggerrollen. Et annet ømfintlig tema hun har tatt opp på sin karakteristisk tenksomme måte, er feminismen. Hun argumenterer for feminisme på islamske premisser: Islam tilrettelegger for kjønnsrettferdighet og likeverd mer enn

likestilling, som hun sier. Det sekulære Vesten må godta at "kvinner fra ulike kulturer har ulike måter å fremme sin identitet på". Ikke minst ved disse posisjoner er hun blitt en rollemodell for mange av de unge, moderne, muslimske kvinner i det norske samfunn.

150

Det nye, mer sammensatte Norge byr på konflikter og konfrontasjoner. Dette er ikke noe å beklage, det er et velkjent fenomen i historiske brytningstider.

Konflikter bringer ofte samfunnsutviklingen videre. Men det er mange måter å ta konfliktene på. Vi nevnte at vi har honorert opprørere. Våre prisvinnere idag
155 er ikke typiske opprørere, men snarere brobyggere. De har valgt svært forskjellige uttrykksformer, men deres budskap er det samme, nemlig at det å være muslim i Norge kan godt gå sammen med det å være norsknorsk. Vi bør lytte til dem.

160 Det er et privilegium for meg å kunne overrekke Fritt Ords pris for 2010 til Bushra Ishaq og Abid Raja med takk for deres innsats i norsk offentlighet.

Kilde

www.fritt-ord.no

165

Emner

Hyllest, Innvandrere, Innvandring, Integrering, Islam, Overrekkelsestale, Ytringsfrihet

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/brobyggere>

170

175

180